

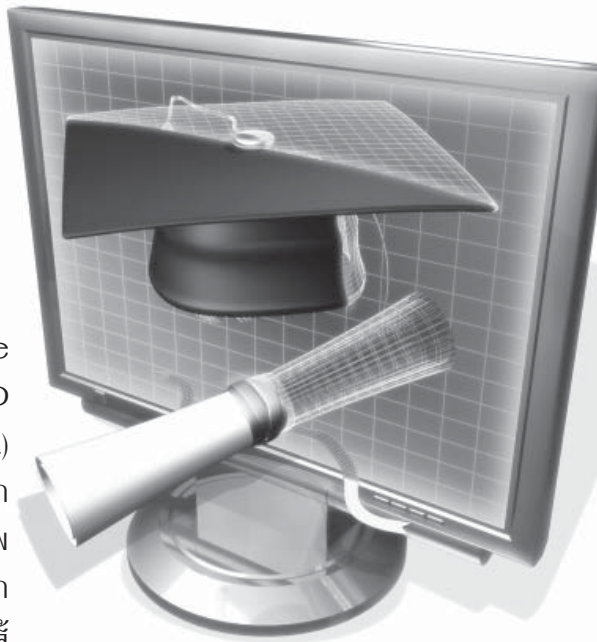
คุณลักษณะของผู้เรียน สำหรับโลกอนาคต

ผลจากการประเมินคุณภาพของนักเรียนด้วยข้อสอบ PISA (Programme for International Student Assessment) ของกลุ่มประเทศสมาชิก OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ซึ่งเป็นการประเมินตรวจสอบโดยมองไปในอนาคตว่าระบบการศึกษาได้เตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนสำหรับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเพื่อการมีส่วนร่วมในสังคมในอนาคตเพียงพอหรือไม่ พบว่านักเรียนไทยยังมีระดับ “การรู้หนังสือ” (ผู้เขียนขอใช้คำว่า “การรู้หนังสือ” แทนคำว่า “Literacy” ซึ่งน่าจะยังไม่มีคำไทยที่จะสื่อความหมายได้ตรงตัว) อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์และอยู่ในลำดับท้ายๆ ซึ่ง “การรู้หนังสือ” นี้มิได้มีความหมายเพียงแค่การอ่านออกเขียนได้เท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์ตีความสารสนเทศที่ได้จากการอ่าน การรู้เท่าทันข้อมูล สื่อ เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่มีข้อมูลสารสนเทศท่วมหัวเช่นในปัจจุบัน

แนวโน้มการศึกษาของไทยเองก็ตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตรให้เป็น “หลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-Based Curriculum)” แทนหลักสูตรเดิมซึ่งเป็นหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา (Content-Based Curriculum) เพราะการจำข้อมูลความรู้ไปแบบดิบ ๆ ของนักเรียนไม่สามารถจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้พัฒนาประเทศชาติได้ ยิ่งสถานการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์ความรู้ต่าง ๆ ก็มีการปรับเปลี่ยน/เพิ่มเติมอย่างรวดเร็ว จนยากที่ ครูจะสอนผู้เรียนได้ครบทุกเรื่อง โรงเรียนจึงควรสอนความรู้ที่เป็นรากฐานสำคัญและทักษะที่ผู้เรียน

จะนำไปใช้ในการแสวงหาความรู้หรือเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุสมรรถนะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนไว้ 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น แต่ผู้เขียนเองก็ไม่มั่นใจนักว่ากิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนทั่วไปจะส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะดังกล่าวได้เป็นอย่างดีหรือไม่ หากทุกฝ่ายยังไม่เข้าใจเหตุผลความจำเป็นที่แท้จริง จึงอยากขออภิปรายและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่มี

ความจำเป็นต่อผู้เรียนสำหรับโลกในอนาคต ซึ่งควรหล่อหลอมและปลูกฝังให้กับผู้เรียน ดังนี้

1. **นักอ่าน** จากตัวเลขสถิติการอ่านหนังสือโดยเฉลี่ยของคนไทยที่น้อยจนน่าวิตก รัฐบาลเองก็มีความพยายามที่จะผลักดันเรื่อง “รักการอ่าน” ให้เป็นวาระแห่งชาติ แต่ก็ยังคงเป็นเพียงลมปาก (Lip Services) เท่านั้น ผู้เขียนอยากเสริมในประเด็นนี้อีกว่า นอกจากในเรื่องของการอ่านภาษาไทยแล้ว โรงเรียนคงต้องช่วยส่งเสริมในเรื่องการอ่านและใช้ภาษาอังกฤษด้วย ทำอย่างไรจะทำให้สังคมไทยยอมรับภาษาอังกฤษได้อย่างไม่เคอะเขิน (แม้ว่าเราจะไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของใครก็ตาม) อย่างมองการใช้ภาษาอังกฤษว่าเป็นเรื่องของคนหัวสูง แต่ควรฝึกฝนใช้ให้เป็นสิ่งคุ้นเคย ทั้งนี้เพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เราคุยกับคนทั่วโลกได้รู้เรื่อง เราจะสามารถเรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้อย่างไร้พรมแดน ลองนึกภาพดูว่าคนค่อนข้างโลกเขาคุยกันรู้เรื่องหมดแต่เราคุยกับเขาไม่รู้เรื่องอยู่คนเดียวแล้วจะเป็นอย่างไร

ฉะนั้นอย่าปล่อยให้ภาษาอังกฤษกลายเป็น
ปมด้อยและอุปสรรคในการออกสู่โลก
กว้างสำหรับคนไทยส่วนใหญ่เช่นในอดีต
และปัจจุบัน

2. นักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
เราจะพบว่านักเรียนไทยจำนวนไม่น้อย
ยังมองเทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ
สื่อสาร และใช้เพื่อการบันเทิงเท่านั้น แต่
ยังไม่มองเทคโนโลยีในแง่เป็นแหล่งเรียนรู้
ที่ไร้พรมแดน ซึ่งตรงนี้ครูคงต้องริเริ่ม
ออกแบบการสอนที่จะนำเอาเทคโนโลยี
เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ใน
ห้องเรียน เพื่อพยายามชี้ให้นักเรียน
ได้เห็นว่าเราสามารถใช่ประโยชน์และ
หาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้ทั้งหลายได้
จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้ง
เสนอตัวอย่างมุมมองการประยุกต์ใช้
เทคโนโลยีเป็นช่องทางเพื่อส่งเสริม
การประกอบอาชีพ หรือที่เรียกว่า
“มองให้เป็นเงินเป็นทอง” ขึ้นมาได้

3. นักวิเคราะห์สารสนเทศ
เนื่องจากปัจจุบันในโลกไซเบอร์มีสารสนเทศ
อยู่มากมาย บ้างก็เป็นข้อเท็จจริง บ้างก็
เป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคล และที่
ร้ายกว่านั้นอาจเป็นข้อความที่มีเจตนา

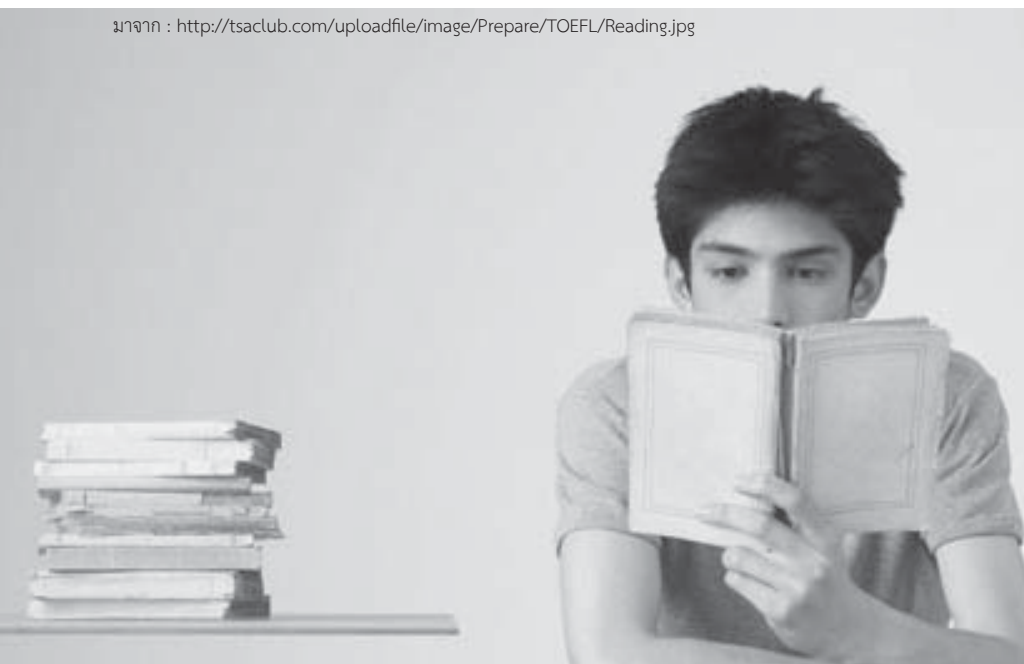

บิดเบือนหลอกลวงให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด
เพื่อหวังประโยชน์ส่วนตน นักเรียนจะ
ต้องมีวิจารณญาณในการตีความและ
วิเคราะห์ ก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อ
บ่อยครั้งที่ครูสั่งงานให้นักเรียนไปค้นคว้า
หาความรู้จากอินเทอร์เน็ตแล้วนักเรียน
ใช้การคัดลอก&วาง (Copy and Paste)
เพื่อทำรายงานมาส่งครูโดยที่ไม่ได้อ่าน
เนื้อหาที่ค้นคว้า ครูควรแนะนำให้นักเรียน
รู้จักเลือกแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น
เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ สถาบัน
การศึกษา รวมทั้งให้นักเรียนอ้างอิง

ที่มาของเนื้อหาที่ค้นคว้า เพื่อครูจะได้
ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและ
การทำงานของนักเรียนว่า นักเรียนได้
สังเคราะห์ข้อมูลเป็นหรือไม่ อย่างไร

4. นักแก้ปัญหา สำนวน
“ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” เป็น
ภาพสะท้อนที่ชัดเจนของการจัดการ
ศึกษาที่ไม่บรรลุประสิทธิผล ผู้เรียน
ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ได้จริง
สังคมจะเต็มไปด้วยคนประเภทที่ “รู้ดี
พูดดี แต่ทำไม่ได้” คงต้องยอมรับว่า
ปัจจุบันประเทศของเรามีปัญหาใน
สังคมหลายเรื่องที่ยังแก้ไม่ได้ ผู้หลัก
ผู้ใหญ่บางคนก็ยังหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญ
กับปัญหาโดยตรงหรือใช้วิธีการแก้ปัญหา
แบบโยนเอาปัญหาไปกองหลบไว้อีก
มุมหนึ่ง (พอให้ลับตาคน) วันดีคืนดี
ปัญหาเหล่านั้นก็ปะทุขึ้นมาทีหนึ่ง
วนเวียนอยู่เช่นนี้เป็นวัฏจักร และนับวัน
ปัญหาทั้งหลายก็ยิ่งมีความสลับซับซ้อน
มากขึ้นเรื่อย ๆ โรงเรียนควรต้อง
จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้
ฝึกวางแผนแก้ปัญหา ได้เรียนรู้เทคนิค
การแก้ปัญหาที่เป็นชีวิตจริงอยู่เสมอ
เพื่อเป็นการเตรียมสร้างบุคลากรที่มี
ศักยภาพในการแก้ปัญหาแบบยั่งยืนให้

มาจาก : <http://tsclub.com/uploadfile/image/Prepare/TOEFL/Reading.jpg>

กับประเทศชาติ อนาคตของชาติจะได้
ไม่แยไปกว่าวันนี้

5. นักกระหายใคร่เรียนรู้ (Active Learner) ผู้เขียนจะรู้สึกสลดใจมาก หากได้ยินคำถามจากนักเรียนว่า “วันนี้ ครูจะสอนอะไร” “ครูจะสั่งให้ทำอะไร” “อันนี้ต้องจดไหม” ฯลฯ เพราะนั่น แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้แต่รอให้คนอื่นมานำพาชีวิตเขาไป นักเรียนไม่ได้มี เป้าหมายแท้จริงอย่างที่ตัวเองต้องการ ได้แต่ทำตามที่คนอื่นบอกหรือทำอย่าง ที่เขาทำ ๆ กัน นักเรียนทุกคนควรมี ความศรัทธาเชื่อมั่นในตนเองว่า “ฉัน ทำได้...ฉันเรียนรู้ได้” และ “ฉันจะต้อง ได้เรียนในสิ่งที่ฉันอยากรู้” เพราะแท้ที่ จริงแล้วการศึกษาก็คือชีวิตของเรา ใน ปลายทางของชีวิตแล้วเราไม่ได้เรียน ไปเพื่อสอบ ไม่ได้เรียนไปเพื่อเกรด 4 ไม่ได้เรียนไปเพื่อพ่อเพื่อแม่ แต่เราเรียน เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข บนโลกใบนี้ และมีชีวิตเพื่อการเรียนรู้ (Lifelong Learning)

6. นักธรรมชาติ คุณสมบัติข้อนี้ มีได้หมายถึงการสอบธรรมศึกษา แต่ อย่่างใด แต่หมายถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม มีสำนึกรับผิดชอบต่อผู้อื่น

และสังคม และรู้สึกละเอียดต่อการทำผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่จะกำกับความกระหายใคร่รู้ใน ข้อ 5 มิให้กลายเป็นความ “สอ ดรู้” เรา คงรู้สึกกันได้ว่าสังคมไทยขณะนี้เริ่มมอง การสอ ดรู้สอ ดเห็นเป็นเรื่องธรรมดาไป เสียแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นกรณีคิปลับ ส่วนบุคคลที่ต้องกลายเป็นคิปล สาธารณะ หนังสือประเภทซุบซิบนินทา ที่วางขายกันเกลื่อนแผงหนังสือ หรือ แม้แต่รายการประเภทแฉเรื่องราว ส่วนบุคคลของคนที่มิชื่อเสีย อันแสดง ให้เห็นว่าสังคมกำลังมัวเมากับการเสพ ความบันเทิงจากเรื่องเสียหายของผู้อื่น หากเราปล่อยให้เยาวชนเอาแต่ลุ่มหลง ฝึกฝึกับเรื่องเหล่านี้โดยไม่กระตุกความคิด กันบ้าง ความเจริญงอกงามทางความคิด

ของเยาวชนไทยก็คงลอยไกลออกไป ทุกที่

ผู้เขียนเชื่อว่าหากการศึกษา ขั้นพื้นฐานสามารถทำให้เยาวชนเกิด คุณลักษณะ 6 ประการข้างต้นได้สำเร็จ นั้นถือเป็นการปฏิรูปการศึกษาอัน ยิ่งใหญ่เสียยิ่งกว่าการปฏิรูปเอกสาร หลักสูตร ปฏิรูปข้อกฎหมาย หรือปฏิรูป โครงสร้างต่าง ๆ เช่นที่ผ่านมาประเทศไทย เราสาละวนอยู่แต่กับการสร้างกรอบ สร้างเกณฑ์ต่างๆ มาตลอด สร้างเสร็จ ก็รี้อออกมาสร้างใหม่ หมดเงิน...หมด เวลา...และหมดแรงไปมิใช่น้อย คงถึง เวลาแล้วที่เราต้องปรับกระบวนทัศน์ ในการคิดและการทำงานกันใหม่เสียที มาช่วยกันนะครึบ “เพื่อชาติ”